קולנוע

ישראל

עוד לא אבדה תקוותם של קולנועיסטים

לכל המקווה והמאמין עדיין כי יש סיכוי שיקום בארץ מועדון אשר יציג סרטים טובים, שיחזור ויקרין יצירות אשר הלפו מהר מדי בצינורות המיסחריים, או שיביא סרטים שאין הצינורות המסחריים רוצים בייקרם, לכל אלה הסתבר, לאחרונה, שעוד לא פסה התקוה.

מועדון פרספקטיבה, שהוא בעצם מיבצע פרטיזני של כמה צעירים אוהבי־קולנוע, החל מציג סרטים בעלי עניין מיוחד בהצ־גות חצות, בקולנוע מקסים.

בצורה זו זכו רבים לראות שוב כמה מסרטיו המשובחים ביותר של אינגמר ברג־מן, וכמה מסרטיו של היצ׳קוק, שאיש עדיין אינו מעריך אותם נכונה בארץ.

בשבוע הבא יוקדשו כל חמשת הערבים לסרטיו של רומן פולונסקי. אמנם חמשת הסרטים שיוצגו במסגרת זו, סכין במים רתיעה, מבוי סתום, תינוקה של רוזמרי וסלח לי, אתה נושך את צווארי, הוצגו כולם, במידה רבה של הצלחה בארץ, אבל אין ספק שיהיו רבים אשר ירצו לראותם שוב.

בעתיד הרחוק יותר, מתארגנת סידרת־הקרנות של סרטי ז׳אן־לוק גודאר (שמונה סרטים). האיש אינו חביב במיוחד על הקהל הישראלי בגלל דעותיו הפוליטיות, אבל אין שום ספק כי לסרטיו יש חשיבות רבה, וחובה היא על מי שמתעניין באמנות ה־שביעית, לראות אותם בתשומת לב.

בסוף שבוע זה יוקרנו שני סרטים יוצאי־דופן: אוניבבה של קנטו שינדו (יום ו׳ 14.30), חשד של אלפרד היצ׳קוק (מוצאי־שבת, חצות).

תדריך

תל־אביב

★★★★ **המעגל האדום** (פאר, צרפת) — מותחן משובח, עם השלכות אמיתיות על אנשים שאינם יכולים להימלט מגורלם. אלן דלון, איב מונטאן, בורביל וג׳אן מריה וולונטה משחקים להפליא.

★★★★ **רסיסי חיים** (סטודיו, ארצות־הברית) — משכיל אמריקאי מתוסכל אינו מוצא את מקומו בין בני־מינו המש־כילים, אבל גם בין פשוטי־העם אינו יכול להתאקלם. סרט יוצא דופן ומעניין.

★★★ **שד משחה** (בן־יהודה, צרפת) — מותחן מלא וגדוש בצילומים מבריקים ובתכסיסים קולנועיים מכל הסוגים, כיד הדמיון הטובה על קלוד ללוש. מבדר ו־בלתי־חינוכי.

ירושלים

★★★ **סלח לי, אבל אתה נושך את צווארי** (סמדר, אנגליה) — פארודיה על סרטי־אימים, עם ערפדים מוצצי־דם, צי־לומים ובימוי מבריקים, ומישחק יוצא מן הכלל של צוות־שחקנים המופיע בדרך כלל בתפקידי מישנה.

הוי, איזו מלחמה נחמדה

אלה היו הימים (ירון, תל־אביב, הפקה פרטית של ז׳יל דא־סן ואירווין שאו) — לכאורה, זו נועדה להיות הסנונית הראשונה שתבשר לעולם על מצבה של ישראל לאחר מלחמת ששת הימים. אלא שיוצרי ה־סרט, במאי הסרטים ז׳יל דאסן והסופר אירווין שאו, שניהם יהודים טובים, לא הספיקו כנראה לתאם את תוכ־ניותיהם עם המטכ״ל הישראלי, ועד אשר הגיעו לארץ והתחילו לצלם, כבר הגיעה המלחמה לקיצה.

השניים הסתפקו בצילום חומר־רקע, ראיונות עם מנהי־גי המדינה, וכל מה שאדם העורך תוכנית טלוויזיה תעו־דית על ישראל יכול להעלות על הדעת. אחר־כך ערכו את החומר במשך כשישה חודשים, וכאשר ראה הסרט אור, בתחילת 1968, היווה תעודה מאוחרת להתלהבותם והת־רגשותם של שני יהודים אשר חזו בהצלת בני־עמם.

מאוחרת, משום שבינתיים הספיקו יומני החדשות, סוכ־נויות הידיעות וכמה סרטים תעודיים חפוזים אחרים, לכסות פחות או יותר את אותו השטח. ואילו הזמן שחלף בין גמר הצילומים ופירסום הסרט, הביא עובדות חדשות, שהפכו את ראיונותיהם של דאסן ושאו למיושנים.

אם ב־1968 אחרה הסנונית את המועד, הרי שב־1971 היא יכולה להיכנס ישר למוזיאון. אומנם, מבחינה טכ־נית, עולה סרט זה עדיין על כל הנסיונות האחרים ש־נעשו בכיוון זה. התמליל המלווה אותו הוא מלוטש ו־מיקצועי, ויש בו אפילו קמצוץ של הומור קישוני („אנו מצטערים שלא הנחנו להם להשמיד אותנו״), ורמת ה־צילומים היא משביעת רצון.

אלא שהיום נראה הסרט ככרוז תעמולתי אופייני, חד־צדדי מכדי לשכנע את אותם שאין להם עדיין דעה מגו־בשת בנידון. ואם יש לשבח את ז׳יל דאסן, אשר תרם את כל ההכנסות לקרן נכי צה״ל, קשה שלא להסתייג מן השם העברי שניתן לסרט. „אלה היו הימים״ הוא שם הרומז לגעגועים אל אותה תקופה. אין זה הולם רוח של עם המעיד על עצמו כי הוא רודף שלום.

חיפה

★★ **אני אוהב את אשתי** (ארמון, ארצות־הברית) — אליוט גולד מבריק ב־תפקיד רופא שהתחתן בגיל צעיר, ומנסה להשלים את הנסיונות הרומנטיים שהחמיץ, אחרי שהוא מגיע לרווחה כלכלית. מצחיק בעיקר בחלק הראשון.

השוטר הוא הפושע

איפה הם הימים הישנים והטובים, כאשר העולם היה תמים והאמין שחוק הוא חוק, שחובה לשמור עליו ואין לסטות ממנו, ש־האיש שהוא דובר החוק, שומרו הבלעדי, נציגו המושלם והבלתי־משוחד הוא: השוטר.

היו פעם ימים כאלה, אלא שהם נעלמו ואינם עוד. אומנם שוטרים קיימים עדיין, אבל נדמה כאילו איש אינו מאמין עוד ב־מהימנותם המלאה. באמריקה קוראים להם „חזירים,״ וכל מי שחזה בכנס המפלגה ה־דמוקרטית בשיקאגו, מוכן להישבע כי מאו־תו יום והלאה, הצדיקים במישחק „שוטרים וגנבים״ הם אך ורק הגנבים.

אלא שלשוטרים האמריקאים אין מונופול בעניין. בהולנד טוענים הפרובוס כי שוט־רים מכים אותם בגלל אורך שערותיהם. ב־איטליה, מכים בגלל הסיסמאות שנושאים על נס. בצרפת, מכים כל מי שנראה כסטודנט. כך טוענים, בכל אופן הצעירים. וכשקולם נישא ברמה, החלה דמותו של השוטר מש־תנה מן הקצה אל הקצה.

השוטר (בוקה) מעניה עציר ב„יומנו של שוטר״
אל יתהלל שוטר כמרצח

גנבים קטנים וגדולים. הקולנוע צו־עד בסך עם הצעירים. בחקירתו של אזרח העומד מעל לכל חשד סופר על שוטר ה־מבצע רצח בכוונה תחילה ומוכיח, אחר כך, שאיש אינו מעז לנגוע בו, רק משום שהוא מייצג את המשטרה ואת המימסד שמאחו־ריה.

במעגל האדום מסביר ראש־המשטרה לאחד ממפקחיו ש„אין אנשים חפים מפשע. אולי התינוקות גולדים כך, אבל זה לא נמשך זמן רב.״ ואילו המפקח עצמו טוען ש„אין משטרה בלי מלשינים,״ וכל הדרכים כשרות כדי לשכנע חשודים להלשין.

סרט חדש, שיצא לאחרונה בצרפת, וה־זוכה להצלחה רבה, מאקס וסחרי הגרוט־אות, מספר על איש־משטרה שאינו מצליח אף־פעם לתפוס „דג״ רציני ולזכות בעלייה בדרגה. כדי לתקן את המעוות, הוא מוצא כנופייה של פושעים קטנים, מלמד אותם כיצד לבצע שוד נועז, ואחר־כך דואג ללכוד אותם תוך־כדי המעשה ולזכות בתהילה ה־כרוכה בדבר.

אולם הסרט, שעורר סביבו יותר רעש מכל אחד אחר בסוגו האומר כל מה שיש לו להגיד בשפה בוטה שאינה משתמעת ל־שתי פנים, נקרא יומנו של שוטר (הבמאי איו בואסה) הסרט מיועד לכל מי שחשב כי חקירה על אזרח... היה אבסטרקטי ויומ־רני מדי. כאן, אין כבר שום דבר שאפשר להטיל בו ספק: הדם ניגר כמים, והמשטרה שופכת אותו בחדווה ובלא יסורי־מצפון, בדיוק כמו הפושעים עצמם.

בעצם, יומנו של שוטר הוא סרט על ה־עולם התחתון בצרפת, ועל המהלכים הגבו־הים שיש לו בין פוליטיקאים ומפקדי־משטרה. הסרט מתחיל בכך שבעל מועדון־לילה מוכה באכזריות ובריאליזם מדהים על־ידי כנופית־בריונים, משום שאינו מסכים לסחור בסמים במועדון שלו. זמן קצר לאחר־מכן הוא נרצח. אחותו באה למלא את מקומו.

אחד מידידיו נשבע לנקום. גלגלי־הונדסה מתחילים לפעול במלוא הקיטור. שוטר הגון רוצה לחקור בפרשה, לאסור את הבריונים ואת מי ששלח אותם. הממונה עליו מזהיר אותו: „אתה אבא לשני ילדים. אתה רוצה לעשות קאריירה במשטרה? אז תעשה רק מה שאומרים לך, ואל תדחוף את אפך ל־עניינים לא שלך.

התחלה זו אינה אלא מישחק־ילדים ב־השוואה למה שקורה בהמשך, כאשר שוטר (מישל בוקה) יוצא לנקום את מות חברו־למקצוע (ברנאר פרסון) שנהרג בשגגה בחי־לופי־ירייות על גג־בית. מה לא עושה השוטר תאר־הנקם? הוא רוצח בדם קר, מסלק עוב־דות ויוצר עקבות שלא היו, משקר, מכה באכזריות גבר חשוד מול עיניו של ילדו הקטן, מענה חשוד בעליית־גג דחוסה. ולב־סוף, מגלה את הרוצח, ומאחר ואינו יכול להוכיח את אשמתו, הוא יורה בו, פשוטו כמשמעו. השוטר אינו עוד השומר על ה־חוק. הוא גם יוצר אותו, משמש כשופט, כחבר־מושבעים וכמוציא־להורג בעת ובעונה אחת.

מכות בכדא. ומה אומרים על כך ה־כמונים עליו? קודם כל, הם סוגרים את ה־עיניים. „אני מתעלם מדבריך, משום שנאמ־רו מתוך ריתחה,״ מגיב הממונה על הגילו־יים הראשונים של מעשי פיקודו. אחר כך, כאשר מוגשות לו הוכחות בכתב, הוא מוכן להשמיד את הכל, בלי להניד עפעף: „כדי לא להטיל דופי במוסד כולו.״ וכאשר אין לו כבר מנוס מן העובדות המתגלות מאלי־הן, הוא מודיע בקור־רוח ש„אין לו כלל מושג על כל הפרשה, ואם אומנם יש אמת בכך שהתנהגותו של שוטר היתה פחות ממושלמת, הוא יאגד להחזיר את הסדר על כנו.״

ביניתיים, אנשים נרצחו, הוכו בכלא ל־עיני סוהרים, נשים התאלמנו, דם רב נשפך בכל הכיוונים. אבל המשטרה אינה מתרג־שת, אינה משתנה. היא פשוט עוברת לס־עיף הבא בסדר־היום, בו תטפל כמו בסעיף הקודם.

אם יומנו של שוטר זכה להצלחה קופתית עצומה בצרפת, הרי היה זה לא מעט בגלל סיפורי־הזוועות שסיפרו הסטודנטים, אשר נעצרו שם מאז 1968. הצרפתים לא אהבו אף פעם שוטרים, והיום הם אוהבים אותם עוד פחות. אבל, לזכות המשטרה הצרפתית ייאמר כי הרשתה שסרט כזה יוצג.

מעניין מה היה קורה אילו היו עושים סרט כזה בישראל. אין לאמר: זה לא יתכן כאן. די לעיין בגליונות האחרונים של העולם הזה כדי להיווכח שבארץ אין מפגרים אחרי שאר הארצות המתקדמות בעולם.